

Pensionärsrådet januari 2024

Kriterier för biståndshandläggning/ hur omsorgshandläggarna arbetar

Negin Davoodi

Enhetschef Handläggarenheten

Carina Fransson

Verksamhetschef Hälsa och bistånd

Lagar som styr handläggningen

Som handläggare måste man förhålla sig till en rad olika lagar och förordningar. De viktigaste lagarna i detta sammanhang är Socialtjänstlagen, Förvaltningslagen och Offentlighets- och sekretesslagen.

Socialtjänstlagen

Socialtjänstlagen, SoL, är en målinriktad ramlag som reglerar rätten till bistånd. Detta innebär:

- En stor frihet för kommunerna att utforma insatserna.
- Att lagen måste tolkas.

Viktiga begrepp i SoL

Socialtjänstlagens mål definieras i 1 kap 1 § SoL. Där framgår det bland annat att verksamheten skall bygga på respekt för människornas självbestämmanderätt och integritet.

Socialtjänstlagen är således en lag som bygger på den enskildes frivillighet och lagen ger inget utrymme för att använda tvång.

4 Kap 1 § SoL, rätten till bistånd

”Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt”.

”Den enskilde ska genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet ska utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv”. *Lag (2016:654)*.

Viktiga begrepp i 4 kap 1 § SoL

- "Livsföring i övrigt".
- (Om hjälpbehoven kan bli) "Tillgodosedda på annat sätt".
- "Skälig levnadsnivå".

Riktlinjer som stöd att tolka SoL

- Att socialtjänstlagen är en ramlag medför att många kommuner antar riktlinjer för bistånd.
- Riktlinjerna ska fungera som ett stöd i handläggningen, men en individuell behovsbedömning måste ändå alltid göras i varje enskilt ärende.

Riktlinjerna för bistånd i Härryda kommun

- 2020-03-02 fattade Valfördsnämnden beslut om de nuvarande riktlinjerna.
- Riktlinjerna gäller för biståndsinsatser enligt socialtjänstlagen till personer över 65 år, personer under 65 år med fysiska och/eller psykiska funktionsnedsättningar samt personer som befinner sig i livets slutskede.

Exempel på insatser som omnämns i riktlinjerna

- Olika typer av omvårdnadsinsatser
- Olika typer av serviceinsatser
- Dagverksamhet
- Korttidsplats
- Trygghetsboende
- Särskilt boende

Överklagan

Vid ett avslag på en ansökan om bistånd enligt 4 kap 1 § SoL, har den enskilde rätt att överklaga det som ett förvaltningsbesvär. I sådana fall gäller följande:

- Överklagan ska inkomma inom 3 veckor.
- Handläggarenheten ska hjälpa till med överklagan om den enskilde så önskar.

Domar i olika instanser

- Domar från högsta förvaltningsdomstolen (tidigare kallad regeringsrätten) är prejudicerande. Detta innebär att de är vägledande för underinstanserna (förvaltningsrätten och kammarrätten).
- På handläggarenheten tittar vi främst på domar från kammarrätten och högsta förvaltningsdomstolen eftersom dessa ger en större vägledning än domar från förvaltningsrätten.

Domar

Den som inte får rätt i förvaltningsrätten kan gå vidare med sin överklagan till kammarrätten. Är man inte heller nöjd med sin dom i kammarrätten kan man gå vidare till högsta förvaltningsdomstolen.

- Domar från domstolarna kan ge kommunerna vägledning i sin bedömning.
- På handläggarenheten prenumererar vi på domar via en IT-tjänst.

Exempel 1, bedömning

Kan man inte duscha själv, så finns ett behov av att få hjälp med dusch. När det gäller dusch så finns det ingen annan som är skyldig att hjälpa till med det. Därför bedöms inte behovet kunna tillgodoses på annat sätt. Personen är därför berättigad till att få hjälp med dusch.

Personen ska också tillförsäkras en skälig levnadsnivå genom biståndet. I Hälaryda kommun har politikerna genom de kommunala riktlinjerna bestämt att dusch vanligtvis ska ges tre ggr/per vecka. I normalfallet brukar det vara rimligt för att uppnå en skälig levnadsnivå. Handläggaren måste dock göra en individuell bedömning om detta räcker för att den individen ska uppnå en skälig levnadsnivå. Har man t.ex inkontinensbesvär måste man kanske duscha oftare för att vara ren.

Exempel 2, bedömning

En kvinna kan inte städa själv på grund av en fysisk funktionsnedsättning. Hon har alltså ett behov av att få hjälp med städning. Kvinnan är emellertid gift med en man som inte har några funktionsnedsättningar och som kan städa. Därför har hon inte rätt till hjälp med städning. Detta beror på att behovet kan tillgodoses på annat sätt, genom att maken städar.

I äktenskapsbalken är det reglerat att makar ska hjälpa och bistå varandra med hemmets skötsel. (De behöver dock inte hjälpa varandra med den personliga vården och omsorgen). Kvinnan får ett avslag på sin ansökan om städning som hon har möjlighet att överklaga.

Hur arbetar man när individen inte vill eller kan ansöka?

- Uppmuntra och motivera personen till att ta emot hjälp.
- Nödrätt (vid enstaka akuta händelser).
- Hypotetiskt samtycke (om man tror att individen skulle ha samtyckt om han eller hon hade kunnat det).
- Vårdintyg (när läkare fattar beslut om tvångsvård).

Socialtjänstlagen och Hälso- och sjukvårdslagen.

- Ibland kan det vara svårt att avgöra om en insats ska ges enligt Socialtjänstlagen (SoL) eller enligt Hälso- och sjukvårdslagen (HSL).
- Lite förenklat kan man säga att HSL reglerar medicinska insatser som i det enskilda fallet kräver kompetens inom hälso- och sjukvårdsområdet medan SoL reglerar övriga omvårdnadsinsatser.

Exempel 1, gränsdragning mellan SoL och HSL

En person som är helt klar och redig men som har en synnedstättning kan inte ta sina mediciner själv eftersom han inte kan se vilken burk han tar medicinerna ur. Alla burkar och tabletter liknar dessutom varandra i form och storlek. Denna person kan beviljas handräckning av medicin i egenvård enligt SoL, eftersom han själv kan ansvara för sin medicinering och berätta för omvårdnadspersonalen vilken medicin han behöver. Det krävs alltså inte någon sjukvårdskunnig personal för att hjälpa honom med detta.

Exempel 2, gränsdragning mellan SoL och HSL

En person med demenssjukdom kan inte ta sina mediciner själv eftersom han inte vet vilka mediciner han har eller hur han ska ta dem. Han kan således inte ansvara för sin medicinering. I detta fall krävs det alltså att en sjukvårdskunnig person tar ansvar för hans mediciner. Den enskilde kan därför inte få hjälp med sin medicinering genom bistånd enligt SoL. Han behöver istället få sin hjälp inom ramen för HSL.

Bistånd och sjukdom

- SoL inriktar sig på behov av hjälp och inte på sjukdomar och skador.
- Det är inte sjukdomarna eller skadorna i sig som berättigar till bistånd. Istället är det den enskildes funktionsnedsättningar som medför att han eller hon beviljas bistånd.
- Information om en sjukdom kan ändå vara av vikt för att förstå en funktionsnedsättning.
- Bistånd beviljas inte för vård och behandling. Är den enskilde sjuk/skadad bör istället sjukvården kontaktas/uppsökas.